

Μενάνδρου «Επιτρέποντες»

Από το Θεατρικό Οργανισμό Κύπρου

Μετάφραση: Γιάννης Βαρβέρης. Σκηνοθεσία: Εύης Γαβριλίδης.

Σκηνικά-κοστούμια: Γιάννης Μετζικόφ. Μουσική: Μιχάλης Χριστοδουλίδης.

Χορογραφίες: Ξένης Βαττίς, Τζίλιαν Βαττί. Διδασκαλία μουσικής: Μάρω

Σκορδή. Φωτισμοί: Γρηγόρης Παπαγεωργίου, Γιώργος Κουκουμάς.

Παίζουν: Δημήτρης Πιατάς, Σταύρος Λούρας, Νίκος Χαλαλάμπους, Βαρνάβας

Κυριαζής, Στέλλα Φυρογέννη, Ανδρέας Βασιλείου, Κυριάκος Ευθυμίου, Μαρία

Μίχα, Αχιλλέας Γραμματικόπουλος, Νεοκλής Νεοκλέους, Χριστίνα Παυλί-

δου, Λένια Σορόκου, Παντελής Άντωνας, κ.ά.

ΔΕΝ είναι η πρώτη φορά που ο ΘΟΚ, παρόλη τη σημασία που δίνει στη συμμετοχή του στα Επιδαύρια, αναγκάζεται να ανατρέψει τα από καιρό προγραμματισμένα και να προσφύγει σε μια εναλλακτική λύση, η οποία φαίνεται σωτήρια μόνο και μόνο επειδή βγάζει από το αδιέξοδο. Φέτος ναυάγησε ένα παλιό κοινό σχέδιο του ΘΟΚ και του Εύη Γαβριλίδη ν'ανεβεί στην Επίδαυρο ο «Ιων» του Ευριπίδη, κάνανε πίσω μπροστά στο Εθνικό Θέατρο Ελλάδας με σκηνοθέτιδα τη Λυδία Κονιόρδου. Δυστυχώς δεν συνηθίζεται ο ΘΟΚ να πηγαίνει στην Επίδαυρο με έργο που το παρουσιάζει άλλος θίασος και δη το Εθνικό και δεν συστήνεται κιόλας από τους διοργανωτές του Φεστιβάλ. Λέω «δυστυχώς» επειδή η λύση ανάγκης που υιοθέτησε ο ΘΟΚ-οι «Επιτρέποντες» του Μενάνδρου σε σκηνοθεσία Γαβριλίδη και μετάφραση του Γιάννη Βαρβέρη—είναι μια παράσταση την οποία ... έχουμε δει. Και εννοώ βέβαια τη «Σαμία» του Μενάνδρου με τους ίδιους μεταφραστές και σκηνοθέτη το 1993 (παραγωγή και συμμετοχή στο φεστιβάλ Επιδαύρου του ΘΟΚ). Να μην οι συντελεστές είναι οι πρώτοι που σπεύδουν ν'αναφέρουν στο κείμενο της παράστασης και στο πρόγραμμα και στις συνεντεύξεις τη «Σαμία» ως αρχή και τους «Επιτρέποντες» ως συνέχεια υποσχόμενοι και το τέλος της «τριλογίας» με το «Δύσκολο» στην καθαρεύουσα, έχω την εντύπωση όμως ότι οι σχέσεις της «Σαμίας» με τους «Επιτρέποντες» δεν είναι σχέσεις περαιτέρω ανάπτυξης του αρχικού ευρήματος, αλλά της επανάληψης και της εκμετάλλευσης της ιδέας της θεατρικής ταύτισης της νέας αττικής κωμωδίας με το αθηναϊκό κωμειδύλλιο των αρχών του 20ού αιώνα. Η ιδέα αυτή και η γεννηθείσα απ'αυτή μετάφραση και η σκηνοθετική πρόταση έπεισαν πολλούς και η «Σαμία» ανέβηκε στη Θεσσαλονίκη (ΚΟΒΕ) και στην Αθήνα. Αλλά και οι «Επιτρέποντες» δεν αποτελούν αποκλειστικότητα για το ΘΟΚ, μια και ανέβηκαν πρώτα στην Καλαμάτα.

Ας ξανακοιτάξουμε την ουσιώδη εκείνη παρομοίωση των δύο εποχών και των δύο λογοτεχνικών ειδών. Ο Βαρβέρης και ο Γαβριλίδης θεώρησαν τα ήθη των αθηναϊκών κοινωνιών της εποχής του Με-

νάνδρου (342-290 π.Χ.) ταυτόσημα, τα θέματα όμοια και συνεπώς τη γλώσσα του κωμειδυλλίου, τη λογοτεχνική καθαρεύουσα των αρχών του αιώνα, ως φορέα των ηθών και της ιδεολογίας της μιας εποχής, τη μεταφέρουν στην άλλη, κατά την άποψή τους ταυτόσημη. Από τα πολλά που έχω να πω για την ιδέα της ταύτισης των εποχών και των ειδών στο θέατρο ιδού τα εξής λίγα. Ο Μενάνδρος υπήρξε για την εποχή του πρωτοπόρος σ'ένα συγκεκριμένο τομέα—είναι μεγάλος ανθρωπιστής. Η εταιρία Αβρότονον δεν είναι συμφεροντολόγα και δολοπλόκα και εγκαταλείπει το σχέδιο να παρουσιάσει το παιδί του Χαρίσιου ως δικό της στη μέση μόλις αναγνωρίζει την αληθινή μητέρα. Την βιασθείσα Παμφίλη ο Μενάνδρος την παρουσιάζει στη σκηνή και μάλιστα ν'αντιστέκεται στη βούληση του πατέρα της (οι μέχρι τότε κωμωδιογράφοι μόνο ανάφερναν τους βιασμούς παρθένων από καλές οικογένειες). Ο Χαρίσιος εκφράζει την ιδέα της ηθικής ισότητας ανδρών και γυναικών. Όλα αυτά δίνουν στο κείμενο του Μενάνδρου μια φρεσκάδα, μια αύρα γλυκιάς συγκίνησης που δεν χωράει στη γλωσσική παρωδία του Βαρβέρη. Η αισθητική του κωμειδυλλίου είναι αισθητική κουρασμένη, αισθητική λογοτεχνικού αδιεξόδου, ο Μενάνδρος είχε μέσα την ενέργεια να γεννήσει πολλούς λογοτεχνικούς απογόνους. Όπως και ν'αι η φόρμουλα που λειτούργησε μια φορά στους «Επιτρέποντες» χάνει το ξάφνιασμα του γλωσσικού κόλπου με την καθαρεύουσα.

Από τους ηθοποιούς του ο σκηνοθέτης δεν ζήτησε άλλο από την επανάληψη αυτών που ξέρει να κάνει καλά ο καθένας (π.χ. ο Σταύρος Λούρας). Τα χορικά μού θύμισαν φαντασμαγορικά νούμερα από κάτι παραστάσεις μπαλέτου στον πάγο. Όλο φρου-φρου και αρώματα. Τα όμορφα σκηνικά και κοστούμια του Γιάννη Μετζικόφ κάνουν την παράσταση επιδεικτικά πλούσια, η μουσική του Μιχάλη Χριστοδουλίδη την κάνει υπερβολικά και εσκεμμένα ανέμελη. ●